

מגילת הוה

ספור המגילה על פי המקורות

פרק א

רעב בארץ ישראל

כפי שראינו, המגילה התרחשה בתקופת השופטים. בתקופה זו עם ישראל היה ללא מלך, והנהגת השופטים לא הייתה חזקה ותקיפה ולא היה מי שיעשה משפט ודין צדק בצורה מסודרת. בתקופה זו ידע עם ישראל עליות ומורדות.

המגילה מתחילה בפסוק: **"ויהי בימי שפט השופטים"**. חקמינו מסבירים (בגמרא מגילה י) שבכל מקום שנאמר במקרא **"ויהי בימי"** הוא מורה על צרה שהייתה באותו זמן.

ומהי הצרה שהייתה באותה תקופה? **"ויהי רעב בארץ"**. בעקבות המצב הרוחני הרוד, הביא הקב"ה שנות בצרת שגרמו לרעב בארץ. הרעב הפך בכל מקום, ואנשים נהיו יותר ויותר עניים.

בעיר בית - לחם (שנקראת גם 'אפרת') שבחלקו של שבט יהודה, גר אחד מגדולי הדור באותה התקופה, שמו היה **אלימלך**. אלימלך היה עשיר מאוד ומנהיג הדור. לאשתו של אלימלך קראו **נעמי**, והיו להם שני בנים - **מחלון וכליון** שגם הם היו מגדולי הדור.

הרחבה: בגמרא (בבא בתרא צא) מובא שאלמלך היה בנו של נחשון בן עמינדב - נשיא שבט יהודה. (בזמן קריעת ים סוף מסר נחשון בן עמינדב את נפשו וקפץ ראשון למים).

במדרש (רבה ב, ה) מובא שנקרא שמו **אלימלך** כיון שהיה אומר: **'אלי-מלך'** - **אלי תבוא המלכה**, שממנו ומזרעו יצאו מלכים. לאשתו קראו **נעמי**, כיון שהיתה אשה צדיקה, נאה ונעימה במעשיה. נעמי הייתה אחיניתו של אלימלך - בת אחיו. לשני בניהם קראו מחלון וכליון על שם שנמחו וכלו מן העולם, ולא

הותירו אחריהם ילדים, כפי שנלמד. בספר דברי הימים (א, ד, כ"ב) נקראו מחלון וכליון בשם: **'יואש ושרף'**. ובגמרא (בבא בתרא צא) מובא שהם נקראו כך, **'יואש'** - על שם שנתאשו מן הגאלה, **'שרף'** - שנתחיבו שרפה למקום. אולם בכל זאת, כפי שנראה בהמשך, זכה מחלון שהוקם שמו על נחלתו על ידי אשתו רות. וזה רמזו בשמו: **מחלון מלשון מחילה**, שנמחלו לו עוונותיו, ונותר לו זכר.

אלימלך יכל לפרנס עניים רבים בזמן הרעב, ובאמת בכל יום היו צובאים על פתחו עניים שבקשו לחם וצדקה. **אבל לאלימלך הייתה עין רעה**, והוא לא יכל לסבל את המצב שעניים רבים באים אליו בכל יום ומבקשים צדקה. הוא גם לב שעם הזמן האנשים בסביבתו

קצת רקע

התקופה בה התרחשו מארעות המגילה הייתה בתחלת תקופת השופטים, תקופת השופטים ארכה 365 שנים, מאחרי פטירתו של יהושע בן נון, ועד תחלת מלכותו של שאול המלך. במדרש (רות רבה א, א) מובאות שתי שיטות מי היו השופטים באותו הזמן, לדעת רב היו הם **ברק ודבורה**, ולדעת רבי יהושע בן לוי היו אלו **אהוד ושמונ** (שהיו לפני דבורה) [יוצא אם כן שהמגילה התרחשה בסביבות שנת בית"ר - 2,600 שנים לבריאת העולם].

אולם לדעת רש"י המגילה התרחשה בתקופה מאוחרת יותר - בימי השופט **אבצן מבית לחם** שבגמרא (בבא בתרא צא) מובא שהיה זה **בועז**, עליו נלמד בהמשך המגילה. [ואם כן מארעות המגילה התרחשו בסביבות שנת בית"ש"צ - 2,790 שנים לבריאת העולם].

על המגילה

מגילת רות היא אחת מחמשת המגלות שבחלק ה'כתובים' שבתנ"ך. **את המגילה כתב שמואל הנביא**, שמואל ידע שדוד המלך עתיד למלך ורצה שלא יהיה פתחון פה לאנשים שיערערו על יחוסו ולכן כתב את מגילת רות.

במדרש (רות רבה ב, יד), מובא טעם אחר לכתובת המגילה: **"ללמדך כמה שזכר טוב לגומלי חסדים"**. כפי שנלמד בהמשך על רות שעשתה חסד עם חמותה - נעמי, ועל בעז שעשה חסד עם רות. **וה'חפץ חיים' כותב** (אהבת חסד ב, ה) שבבעבור כך הם זכו שיצא מהם **דוד המלך** ש'ה' כרת עמו ברית לעולם שהמלכות תהיה מזרעו וממנו יצא מלך המשיח.

מהמגילה נתן ללמד עוד הרבה דברים נוספים; צניעות, זכות ארץ ישראל, ועוד כפי שנלמד בהמשך...

מגילת רות עוסקת בחלק גדול וקדוש ממנו יצא **דוד המלך**. חלק זה יצא מרות המואביה, שהייתה בתו של עגלון מלך מואב, שזכתה והתגירה וקבלה עליה על תורה בלב שלם ובמסירות נפש.

נוהגים לקרא את מגילת רות בחג השבועות, יש שנוהגים לקרואה בלילה בתוך סדר התקון של ליל שבועות, ויש שנוהגים לקרואה בצבור בתפלת שחרית, בין כך ובין כך כתב **הרמ"א** (ארח חיים ת"צ, ט) שלא מברכים על קריאתה.

היהדות, אם כי לא התגירו.

עם הזמן, המעבר הזמני למואב הפך לקבוע, והקב"ה המתיין למחלון וכליון כעשר שנים שיעשו תשובה וישבו לארץ ישראל.

הקב"ה ברב רחמיו ניסה לרמוז להם בדרךים שונות, בתחלה הם החלו לאבד את רכושם, לאחר מכן מתו גמליהם וצאננם, עד שאבד כל רכושם לגמרי. אך הם המשיכו בשלהם, וכיון שלא עשו תשובה - מתו שניהם ללא שהשאירו ילדים.

לאחר המכה הקשה הזאת נשארה נעמי אלמנה ושכולה, בודדה ועניה. המזון והרכוש הרב שהיה למשפחה אבד לגמרי, והיא נותרה לבדה מסכנה וחסרת כל. נשארו לה רק שתי כלותיה, שאמנם לא היו חזבות להשאר איתה, אך הן נקשרו אליה באהבה והערכה רבה.

נעמי חוזרת לארץ הקדש

נעמי הצדיקה שמלכתחלה לא עזבה את ארץ הקדש בשמחה, כן הבינה את כל הרמזים שה' שלח, ועכשו לאחר שמתו גם שני בניה היא התכוננה לשוב לארץ ישראל. בינתיים נודע לה "כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם" והסתיימה תקופת הרעב בארץ. מיד היא הזדרזה לעזב את ארץ מואב ולחזור אל ארץ הקדש.

הרחבה: ישנם כמה הסברים מהיכן שמעה נעמי את הבשורה. בתרגום כתב שמלאך בא לבשר לה שנגמר הרעב, בזכות תפלותיו של בעז הצדיק שהיה השופט באותה התקופה ולמד זכות על עם ישראל. ובמדרש (רבה ב, יא) מובא שהיא שמעה על כך מהרוכלים שמחזרים בעירות, כיון שהם מסתובבים ממקום למקום הם ראו שתם הרעב בארץ. ובלקח טוב מובא שנודע לה ברוח הקדש ש"פקד ה' את עמו".

המגילה מדגישה: "ותצא מן המקום אשר היתה שמה" ומסביר רש"י הקדוש שכשיצאה נעמי מהעיר הרגישו כלם

ביציאתה, כיון שנעמי היתה צדיקה ויציאת צדיק מן העיר עושה רשם.

כלותיה שאהבו אותה, לא התכוננו להשאיר לה לבדה עזובה וגלמודה, ולכן הלכו עמה. אחרי הכרות של כעשר שנים, הן ידעו מצדקתה ואף חפצו לדבק בתורת ה' ולהתגיר.

הו יצאו לדרך, ובמדרש (רבה ב, יב) כתוב שהן הלכו ב-טו בניסן - יום טוב ראשון של פסח (ב-טו ניסן הן הגיעו לבית לחם).

בעודן הולכות בדרך, עניות, דואבות ויחפות, חשבה נעמי שכלותיה רוצות רק ללוותה, ולכן לאחר כבדת דרך קצרה היא פנתה אליהן ואמרה: "לכנה שבנה אשה לבית אמה" וה' ישלם לכם על כל החסד שעשיתם עם בני שנפטר, ואתי - שפרנסתם אותי. נעמי נשקה להן ונפרדה מהן והן נשארו קולן וכוון.

רות וערפה כלל לא התכוננו לשוב לבית אמן, כוננתם הייתה ללכת עם נעמי לארץ ישראל ולהתגיר, ולכן הן

נהיים יותר ויותר עניים, וחשב שאין זה מכבודו לגור ביניהם. גם בניו של אלימלך - מחלון וכליון חשבו כך.

אלימלך עובר לארץ מואב

אלימלך לא הצליח לעמד בנסיון, ומפני צרות העין שהיתה לו ולבניו החליט לעזב את ארץ ישראל. הוא עזב את הארץ עם אשתו נעמי ושני בניו מחלון וכליון ועבר לגור בארץ מואב, בעבר הירדן המזרחי, עד שתעבר תקופת הרעב.

הרחבה: ומדוע דוקא לשם? המואבים ידועים כאמה פפוית טובה, העזרה לזולת והחסד לא מופיעים בתרבות שלהם. ומשום שהיתה לאלימלך עין צרה והוא לא רצה לתת צדקה לעניים, הלך אל מואב - אמה שיש לה עין רעה.

עוד בזמן שיצאו בני ישראל ממצרים אל המדבר ועברו בסמוך לארץ מואב, מן הראוי היה שהמואבים יציעו להם לחם ומים, שהרי בזכות אברהם אבינו שגדל את לוט, נולד העם המואבי. (פזכות אברהם גם חלצו המלאכים את לוט ובנותיו מהפכת סדום). אבל התורה מעידה עליהם (דברים כ"ג, ה): "לא קדמו אתכם בלחם ובמים בדרך בצאתכם ממצרים".

אלימלך נענש

אלימלך ובניו השתקעו בארץ מואב וגם שם הם היו מכבדים וחשובים. אולם לאחר זמן נמתחה מידת הדין על אלימלך והוא מת בהשאירו את נעמי ושני בניהם לבדם בארץ מואב.

ולמה נענש אלימלך? מפני צרות העין שהיתה בו, שלא רחם על העניים ולא תמך בהם בתקופה הקשה. דוקא בזמן כזה היה עליו לדאוג לעניי עירו, לפרנסם ולעודדם, ולא לברח. מי שבורח מראה שהוא חסר בטחון ב-ה' יתברך שיכול לפרנסו בכל מקום, והוא מערער גם את הבטחון של שאר בני האדם בקב"ה.

סבה נוספת שאלימלך נענש כל כך, מפני שהיתה עליו הקפדה מהשמים על שהוא עזב את ארץ ישראל, הארץ הקדושה אשר תמיד עיני ה' בה, ויצא לחוץ לארץ. בכך הוא הפסיד את הזכות של ארץ ישראל.

מכה אחר מכה

לאחר שמת אלימלך, ונעמי נשארה אלמנה בודדה עם שני בניה, קרה דבר חמור מאד, מחלון וכליון נשארו נשים נכריות - מואביות, ללא שגירו אותן תחלה. כמוכן, כל עוד היה אביהם אלימלך בחיים, הם לא העזו לעשות מעשה שכזה, כי למרות שאלימלך עזב את הארץ הוא היה ירא שמים וצדיק.

כאיה למעמדם של אנשים חשובים, הם נשארו לרות וערפה בנותיו של עגלון מלך מואב. כליון נשא את ערפה, ומחלון נשא את רות. למרות שהן היו נכריות, היו להן מדות טובות, ובמטף תקופת נשואיהן למדו את ארחות

היום נפטר אשתו של בעז שהיה שופט הדור, והיה גר בבית לחם, וכל העיר המתה מאנשים שבאו להשתתף בהלווייתה של אשת בעז.

בתוך כך הגיעו נעמי ורות לעיר, כשראו נשות בית לחם את נעמי הן הביטו בפליאה ואמרו **"הזאת נעמי"**! אותה אשה שהיתה גבירה מכבדת, והיתה לבושה בבגדים יקרים ופניה היו נעימות וטובות, תראו מה קרה לה בגלל שהיא עזבה את ארץ ישראל, עתה היא אלמנה בודדה ועניה.

כששמעה נעמי את נשות בית לחם מזכירות את שמה אמרה להן: **"אל תקראנה לי נעמי, קראן לי מרא כי המר ש-די לי מאד"**. כשיצאתי מבית לחם הייתי מלאה בכל טוב, בעשר בבעל ובבנים. והיום השיב אותי ה' לכאן בלי כלום, ולכן אל תקראו לי נעמי על שם ימי הנעימים אלא **מרא על שם המרירות שלי**.

נעמי הצדיקה עליה את הדין באמונה שלמה, על כך שהיא עזבה את הארץ ולא חמלה על העניים, ולכן נענשה.

כשעזב אלימלך את בית לחם הוא השאיר אחריו חלקת שדה (שהיא נחלתו בארץ אך היא נמכרה, ולפי הדין בעל הנחלה יכול לחזור ולקנות [-לגאל] אותה),

כעת יכלו נעמי ורות לשוב לשדה, אך היה צורך לגאול אותה, ולא היה להם לשלם את מחירה. בכל מקרה, נעמי ורות היו ללא פרנסה, ושרויות ברעב ובעני נורא.

פרק ב

איש גבור חיל ושמו בעז

נעמי ורות התמקמו בבית לחם, שם היה גר גם בעז ששפט את ישראל באותו הזמן. בעז היה אחין של אלימלך, והכיר היטב את נעמי ואת משפחתה.

הקשר המשפחתי היה כה: לנחשון בן עמינדב היו ארבעה בנים: 1. אביה של נעמי, 2. אלימלך, 3. שלמון, 4. טוב [שנקרא במגלה גם בכנוי "פלוני אלמוני"]. אלימלך נשא את נעמי בת אחיו ונולדו להם מחלון וכליון [שנשאו את רות וערפה]. לשלמון נולד בעז. יוצא שבעז היה אחין של אלימלך, ובן-דוד של נעמי.

הרחבה: בספר שופטים נקרא בעז גם בשם אבצן. אבצן מבית לחם (בעז) היה משבט יהודה, והוא התמנה לשופט העשירי על עם ישראל מיד לאחר פטירת יפתח הגלעדי - השופט התשיעי. השם בעז בא ללמד על אישיותו המרוממת: בעז - בו עז ותעצומות, שהיה גבור הכובש את יצרו, ואף הפסוק מעיד עליו: **"איש גבור חיל"**, ובתרגום תרגום: **"גבר תקיף באוריתא"**, כלומר שהיה גבור בתורה. ובמדרש (רבה ה, טו) מובא שבעז היה צדיק וגדול הדור. ובמפרשים מובא שבעז היה אדם חשוב, שר צבא ישראל, ואיש אמין נפש ואציל. בעז זכה וממנו יצאה מלכות בית דוד, ובעזרת ה' בקרוב בימינו גם מלך המשיח.

ענו לנעמי: **"כי אתך נשוב, לעמך"**, לא יצאנו לדור רק כדי ללוותך אלא כוננתנו היא להתגר.

ענתה להן נעמי: **"שבנה בנתי לכן"**, תשובו לעמכן, מה יצא לכם מכה שתבואו אתי לארץ ישראל, וכי יש לי עוד בנים שתוכלו להתחתן אתם?

ושוב הפצירה בהם נעמי: **"שבנה בנתי לכן"**, אני כבר זקנתי בשביל להתחתן, ובשביל ללדת בנים שאתן תנשאו להם, ואפילו אם הייתה לי תקוה להנשא שוב, ואפילו אם הייתי יולדת עוד בנים, האם להם תחפצו עד שיגדלו, בשבילם תשארו בודדות ולא תתחתנו כל כך הרבה שנים! ולכן בבקשה מכם אל תבואו עמי, **"אל בנתי, כי מר לי מאד מכם, כי יצאה בי יד ה"**.

רות לא מותרת

שוב פראו ערפה ורות בבכי, הם ידעו בדיוק למה נעמי מתפונת. ולכן נגשה ערפה לחמותה נשקה לה, נפרדה ממנה ושבה לארץ מואב. אמנם כונותיה היו בתחלה להתגר, ואולי להנשא לבן אחר שיהיה לנעמי, אבל עכשו היא השתכנעה מדברי נעמי ונפרדה ממנה והפנתה לה ערף. אך רות שפונותיה היו טהורות לעשות חסד עם חמותה ולהתגר באמת לשם שמים, נשארה עומדת לצד חמותה ו**"דבקה בה"**.

הרחבה: חז"ל אומרים (רות רבה ב, כא)

שערפה חזרה מיד לתרבות מואב ולעבודה זרה. בהמשך נולד מערפה גלית הרשע, שחרף וגדף את ה', כפי שכתוב בספר שמואל (א' פרק יז), ואלו מרות יצא דוד מלך ישראל, שנצח את גלית והרג אותה, והביא תשועה גדולה לעם ישראל.

על כך אמרו חז"ל: **"יבואו בני הנשוקה" - ערפה שנשקה לחמותה, ויפלו ביד בני הדבוקה" - רות שדבקה בה.**

נעמי פנתה לרות ואמרה לה: הנה ערפה חזרה אל עמה ואלהיה, שובי גם את אחריה. נעמי רצתה להקשות על רות כדי לבדק עד כמה כנים דבריה. שהרי הלכה היא שלא מקבלים את הגר מיד, אלא צריה להודיע לו מקצת מהענשים למי שעובר על מצוות התורה.

אבל רות שהיתה נחושה בדעתה להצטרף לעם ישראל ולקבל על תורה ומצוות באהבה, בקשה מנעמי: **"אל תפגעני בי לעזובה, לשוב מאחריך"**. אני כבר החלטתי לעצמי: **"כי אל אשר תלכי אלה, ובאשר תליני אליו, עמך עמי וא-להיך א-להי"**. באשר תמותי אמות, ושם אקבר. כה יעשה ה' לי וכה יוסיף, כי המות יפריד ביני ובינך. רות קבלה על עצמה בלב שלם להתגר ולקיים את כל מצוות התורה.

אחרי תשובה כזאת נחרצת, ואחרי שנעמי ראתה שרות מתאמצת ללכת איתה, היא לא הוסיפה עוד להניא אותה, ושתייהן הלכו יחדו עד שהגיעו אל העיר בית לחם, שם הייתה גרה נעמי לפני שעברה לארץ מואב.

הזאת נעמי!

אותו היום היה ט"ז בניסן - למחרת יום טוב ראשון של פסח, ביום זה היו מקריבים את קרבן העמר. באותו

רות יוצאת ללקט בשדה

בעז היה צדיק ובעל מדות טובות. אף נעמי לא רצתה להנות ממתנות בשור ודם וגם התבישה לבקש מבעז שיפרינס אותן, ואולי חששה שהוא ידחה אותה אחרי שבעלה לא פרינס את העניים בשנות הרעב. כך שמצד אחד הרעב גובר ומצד שני הבושה מתעצמת, לא קל לאדם שהיה עשיר להתחיל לקבץ נדבות.

רות הציעה לחמותה שהיא בעצמה תלך ללקט בשדות. זה לא היה לה קל, הרי גם היא הייתה רגילה לחיי עשר ורוחה כל חיה, אביה היה עגלון מלך מואב, ובעלה היה מחלוך שהיה עשיר גדול עד שירד מנכסיו. אף אותה לא מכירים כאן, וכל רצונה היה להיטיב עם חמותה.

בזמן הקציר ישנה מצוה להשאיר מתנות לעניים - 'לקט שכחה ופאה'. רות התכוננה להכניס לשדה כמו שאר העניים וללקט שם שעורים, אותם הן יטחנו ויכינו מהקמח לחם.

רות גם אמרה לנעמי שהיא לא מכירה את השדות, ואם היא תראה שלא נוח לבעל השדה שיש עניים בשדהו, היא תעבר לשדה אחר. כשהלכה רות בדרך, היא סימנה את הדרכים כדי שתדע איך לחזור, כיון שהיא לא הכירה את האזור. כך היא לא תצטרך לדבר עם אנשים ולבקש מהם עזרה. שימו לב כמה צניעות, חכמה ודרך ארץ נתן ללמד מהנהגותיה הנפלאות של רות.

בעז פוגש את רות

בעז סקר את השדה וראה את רות מלקטת מן השבולים, נגש בעז אל נערו שהיה ממנה על הקוצרים ושאלו: "למי הנערה הזאת?"

שואל רש"י הקדוש: מדוע בעז מתעניין באיזו נערה עניה שמלקטת שבולים בשדה, וכי דרכו של בעז לשאול בנשים?

אלא אומר רש"י: "דברי צניעות וחכמה ראה בה". בעז הבחין שרות איננה כשאר העניים שמלקטים בשדה. הוא הבחין בצניעות המיוחדת האופפת את כל הנהגותיה, שגם בזמן שהייתה מלקטת, לא הייתה מוכפפת את גבה **אלא יורדת בעדינות על ברכיה**, כך לא התרומם בגדה ולא התגלה אפילו מעט מגופה.

הוא גם הבחין שרות לא מדברת כלל עם הקוצרים או העניים האחרים שבשדה, אלא מחפשת מקום מבודד בשדה ומשם היא אוספת.

בעז גם הבחין שהיא מתנהגת בחכמה מיוחדת והיא בקיאה בהלכות ונזהרת מגזל, שהייתה מלקטת רק שתי שבולים ולא שלש, כי ההלכה היא שרק שבולת אחת או שנים שנפלו יש להם דין של 'לקט' ומתן לעניים לקחת אותם, אבל שלש שבולים לא, זה כבר גזל.

הרחבה: שימו לב, בעז לא שאל "מי הנערה", אלא "למי הנערה". ובתרגום כתב: מאיזה אמה הנערה הזאת.

ענה לו הממנה: "נערה מואביה היא, השבה עם נעמי משדי מואב". היא גיורת ממואב, ששבה עם נעמי כשחזרה לא מזמן ממואב לבית לחם. הוסיף הנער ואמר, הנערה הזאת הגיעה לכאן מהבקר והיא אוספת עד עכשו מה'לקט' והשכחה שבשדה.

כששמע בעז שרות היא כלתה של נעמי והתרחם ממדותיה הנאצלות, הוא פנה אליה ואמר לה: "בתי, אל תלכי ללקט בשדה אחר", תמשיכי ללקט בשדה שלי ותלכי ליד נערותי הקוצרות בלי חשש, שימי עיניך על מה שהן קוצרות וכשתראי שיש שם 'לקט' ושכחה מיד תקחי אותם. אני כבר צויתי את הנערים הקוצרים שאף אחד לא יתקרב אליה, ואם תצמאי, אל תתבישי ללכת ולשתות מכדי המים של הקוצרים.

בכל יום היו הקוצרים שואבים מי שתיה לעצמם, ומביאים את כדי המים למקום מסים בשדה, משם הם היו שותים במהלך היום. העניים שבאו ללקט בשדה לא הורשו לשתות ממים אלו, וכעת הודיע בעז לרות שהיא יכולה לשתות ללא רשות מתי שהיא רוצה.

מדוע מצאתי חן בעיניך?

לאחר ששמעה רות את דברי בעז היא נפלה על פניה והשתחויה לו, בהכרת תודה על חסדיו עמה. אחר כך שאלה אותו רות: "מדוע מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי נכריה", והרי אני גיורת ממואב.

רות מלקטת בשדה בעז

רות התכוננה להכניס לשדה הראשון שהיא תראה כדי שלא תסתובב יותר מדי בדרכים, ואכן כך היה. הקב"ה זמן ש"במקרה" השדה הראשון שהיא הגיעה אליו היה השדה של בעז, שם הקוצרים היו יראי שמים.

כשהגיעה רות לשדה, היא לא התחילה מיד ללקט כדי שלא תצטרך להרים את המשא לכל ארך השדה, אלא תחלה הלכה עד קצה השדה המרחק ומשם חזרה ואספה את השבולים. היא גם הקפידה ללכת "אחרי הקוצרים", ולא לפניהם או לידם כדי לשמור על צניעותה ושלא יכשלו בה אחרים. כך עשתה במשך כמה ימים.

הרחבה: במדרש (רבה ב. א) כתוב שרות הייתה אז בגיל ארבעים, והייתה יפת תאר מאד.

בגמרא (מכות כג) מספר שבעז ובית דינו תקנו תקנה; **שהיא כל אדם שואל בשלום חברו ומשיב שלום בהזכרת שם שמים.** התקנה נועדה להזכיר לכלם שהקב"ה נמצא בכל מקום, רואה ומשגיח.

והנה שלא כדרכו הגיע בעז לשדה שלו, באותו הזמן הייתה שם גם רות שלקטה שבולים כאחת העניות. כשהגיע בעז לשדה הוא פנה מיד אל הקוצרים וברך אותם כפי שתקנו הסנהדרין: "ה' עמכם", והם ענו לו: "וברכה ה'".

אולם רות הצדקת הרגישה בכך, ולא רצתה להנות מההטבות המיוחדות שנתנו לה, ולכן היא המשיכה ללקט את הלקט שבשדה ולא נגעה בעמרים.

כשהגיע הערב, חבטה ודשה (הפרידה את גרעיני השעורים מהגבעולים) רות את השעורים בשדה, כדי שלא להטריח את נעמי במלאכה זו, וגם כדי שתוכל לשאת בקלות את התבואה, ולא תצטרך ללכת ולבוא כמה פעמים.

באותו היום שרתה הברכה במעטי ידיה והיא אספה **"כאיפה שעורים"** (כ-15 קילו).

איפה לקטת היום?

אחרי יום עמוס בחינות אספה רות את גרעיני השעורים שלקטה, לקחה גם את הלחם שנשאר ממה שבעז הביא לה, וחזרה לעיר.

כשהגיעה רות אל נעמי התפלגה נעמי על כמות השעורים הגדולה, ועל הלחם שרות קבלה מבעל השדה, ושאלה את רות: **"איפה לקטת היום ואנה עשית?"** גם כמות כל כך גדולה וגם יש לך לחם. המשיכה נעמי וברכה את בעל השדה שנתן לרות ללקט בשדהו: **"יהי מכירך ברוך"**.

רות ספרה לנעמי את כל מה שעבר עליה במשך היום, ובסוף אמרה ששם בעל השדה הוא בעז. נעמי שמחה מאוד ושוב ברכה את בעז על החסד שהוא עשה אתם - היא ספרה לרות שבעז קרוב משפחתם (אחיו של אלימלך), ושהוא גם אחד מהגואלים שלהם.

(בסוף פרק א' למדנו שהיה לנעמי חלקת שדה בבית לחם אבל לא היה לה כסף לגאל את השדה, והדין הוא שגם קרוב משפחה יכול לגאול שדה או נחלה שעברה למישהו אחר ולכן אמרה נעמי על בעז: **"מגאלנו הוא"**).

רות ראתה שחמותה מאד שמחה שהיא לקטה בשדה של בעז, אז היא ספרה לה על טובה נוספת שבעז עשה אתה, שהוא אמר לה **שתבוא תמיד ללקט בשדהו, ושתלך אחרי הקוצרים שלו** עד שתגמר עונת הקציר. נעמי שמחה על הבשורה והדריכה את רות להמשיך וללקט בשדה בעז ולדבק בנערותו שהן צנועות ויראות שמים.

במשך כל תקופת הקציר - תקופה של שלשה חודשים, המשיכה רות ללכת ללקט בשדהו של בעז **"עד כלות קציר השעורים וקציר החטים"**. והיתה גרה יחד עם נעמי.

פרק ג

משימה חשאית

לאחר שעברו שלשה חודשים, כדין הגיורת הממתנה שלשה חודשים לפני שתוכל להנשא לישראל, פנתה נעמי לרות ואמרה לה: **"בתי, הלא אבקש לך מנוח אשר**

הרחבה: רות שאלה: הלא אני גיורת ממואב, והתורה אמרה: **"לא יבא עמוזי ומואבי בקהל ה'?"** (כלומר הם יכולים להתגרר, אבל לעולם הם אסורים להנשא לישראל, רק לגרים אחרים או לשפחה כנענית ששחררה או לממזרים). במדרש מובא שרות התנבאה באותו זמן שבעז עתיד לשא אותה, ולכן היא אמרה לו שאולי היא אסורה עליו.

ענה לה בעז: **"הגד הגד לי כל אשר עשית את חמותך"**, שמעתי מה שעשית עם חמותך שהיטבת עמה אחרי מותו של מחלון בעלך, שמעתי גם שהתגרת לשם שמים ללא שום פניה, שהרי עזבת את משפחתך כדי לדבק בעם ה' שלא הכרת את מנהגיו. כל כך גדול הוא שרך, ולכן: **"ישלם ה' פעלך ותהי משכרתך שלמה מעם ה' א-להי ישראל, אשר באת לחסות תחת כנפיו"**.

הרחבה: על הפסוק: **"הגד הגד לי כל אשר עשית"**, מובא בתרגום שבעז אמר לרות: **שני דברים נאמרו לי:**

א. הגד לי בשם החכמים שכאשר גזר ה' על מואב שלא יבואו בקהל ה', לא גזר אלא על הזכרים אבל לא על הנקבות. שדרשו "לא יבא עמוזי ומואבי בקהל ה' - עמוזי ולא עמוזית (שהיא מתרת), מואבי ולא מואבית" (שהיא מתרת).

ב. הגד לי בנבואה שעתידיים לצאת ממך מלכים ונביאים בגלל החסד והטובה שעשית עם חמותך, שפרנסת אותה אחר שבעלך נפטר, ועזבת את אביו ואמך וארצך ובאת להתגרר.

בגמרא (בבא בתרא צ"א:) מובא שרות זכתה לאריכות ימים, וראתה את שלמה המלך שהיה בן נין שלה. שנאמר על שלמה (מלכים א' ב, יט): **"וישם כסא לאם המלך ותשב לימינו"**, שם כסא לאמה של מלכות, שזהו רות.

רות הודתה לבעז על דבריו ואמרה לו: **"אמצא חן בעיניך אדני כי נחמתני"**, שיש לי משען ותומך ומאיפה להתפרנס.

אמר לה בעז: כשיגיע זמן הארוחה, תגשי למקום שאנו יושבים שם לאכול, ותאכלי עמנו מלחמנו.

בזמן הארוחה הגיעה רות והתישבה ליד הקוצרים, בעז הגיש לה לחם, בדרך כבוד ולא כדרך שנותנים לעני. וגם אמר לה שתטבל את פתה בחמץ (שהוא טוב למי שנמצא בשרב).

רות אכלה ושבעה וגם הותירה, כמדת הצדיקים שמסתפקים במועט. (אנו רואים שוב את המדות הטובות שלה, שהסתפקה במועט למרות שגדלה בבית מלכים). את האכל שנשאר לה היא שמרה כדי להביא לנעמי חמותה, כשתשוב לביתה בסוף היום. כשסיימה רות לאכל היא מהרה להמשיך הלאה וללקט.

אחרי שהתרחקה רות מהמקום, פנה בעז לנעריו ואמר להם: תנו לה ללקט איפה שהיא רוצה, גם אם היא תלקט בין העמרים אל תבדקו אחריה כדי לא לפגע בה, ולא זו בלבד, אלא גם **תעשו מדי פעם כאלו אתם שוכחים עמרים**, והיא תלקט אותם, כדין 'שכחה'.

הרחבה: המלבי"ם כותב שבעז אמר להם שהוא נותן להם רשות להפקיר עמרים אלה, כדי שהיא תוכל לזכות בהם מבלי לעשרם, שהרי מתנות עניים לא חייבים לעשרן, ומתנה סתם צריך לעשר, ולכן עליהם להפקיר את העמרים כדי שרות לא תתחייב במעשרות. פונתו של בעז היתה לפרנס את רות ואת נעמי בכבוד.

להכשיל אנשים בחוץ, ולכן קדם היא ירדה אל הגרן ורק אחר כך "ותעש ככל אשר צוהה חמותה".

נתבונן מעט, רות באותו הזמן הייתה בת ארבעים, אישה שעברה הרבה מאד בחייה, היא הייתה בת מלך שהתרגלה לחיי תפנוקים, התחנתה עם אדם נכבד ועשיר מאד אך תוך מספר שנים התהפך עליה הגלגל והיא נהיתה עניה מרודה, בהמשך מת בעלה והיא נשארת אלמנה ללא ילדים. בתוך כך היא מחליטה להתגרר אצל חיה ממשיכים להיות קשים, היא גרה לבד עם חמותה הזקנה בעני נורא, והיא גם צריכה לפרנס אותה על ידי לקוט שעורים בשמש הקופחת מהבקר עד הערב. אחרי הכל יש לה עוד תקווה להתחתן ולהקים משפחה, אבל אז פתאום חמותה מבקשת ממנה להתחתן עם בועז.

שימו לב! בעז באותו הזמן היה בן 300 - זקן מפלג, (ככה מוכיח רש"י הקדוש בדברי הימים א' ב', יא), ובנבליא (שופטים יב, ט) כתוב שהיו לו 30 בנים ו 30 בנות. **למה שרות תתחתן אתו?** לכאורה עוד מעט הוא ימות והיא שוב תשאיר אלמנה (כפי שנראה בהמשך שבאמת כך קרה). מצדה עדיף לה להתחתן עם איש צעיר ולהתחיל אתו חיים חדשים.

וגם אם היא תתחתן עם בועז, מה הסכוי שלה ללדת ממנו ילדים? ואם היא לא תלד לא ישאר ממנה זכר. בכל זאת רות לא מתוכחת עם נעמי, ובמסירות נפש היא מתבטלת אליה ומכבדת אותה ועושה כל מה שהיא מצוה עליה, אפילו שזה נראה לה ממש מוזר.

בעז נשאר לישן בשדה

בעז סיים לאכל ולשתות, ואז "וייטב לבו" - הוא ישב ועסק בתורה, לאחר מכן הוא פנה לישן בקצה הגרן. רות חכתה שבעז ירדם, לאחר מכן היא נכנסה בנחת ובשקט, חלצה את נעליה ושכבה למרגלותיו.

- הרחבה: במדרש (רבה ה, טו) דרשו את הפסוק "וייטב לבו" בכמה אופנים:
- א. שברך על מזונו.
  - ב. שאכל מיני מתיקה אחר המזון, שהיא מרגלת לשון לתורה.
  - ג. שעסק בדברי תורה, שנאמר (תהלים קיט, עב) "טוב לי תורת פיך".
  - ד. שהיה מבקש אשה, שנאמר "מצא אשה מצא טוב".

בעצם בעז היה צריך להיות במצב רוח ממש לא טוב, הוא שופט הדור, הוא המנהיג - גדול הדור, איש עשיר ומכבד, ולמרות הכל הוא נאלץ לשכב בלילה בשדה כדי שלא יגנבו

לו את התבואה. איזו השפלה נוראה, עד כדי כך הדור פרוץ שלא חוששים לגנב את התבואה של השופט.

איזו הרגשה רעה של חסר אונים, אפלו שופט הדור לא יכול לסמוך על אף אחד, שהרי אם היו לו אנשים נאמנים הוא היה נותן להם לשמור לו על הגרן, ולא היה צריך לשכב בכהן בזיון בשדה, אבל מעשיו מוכיחים שלא היה לו אפלו איש אחד שאפשר לסמוך עליו. עד כדי כך הדור היה פרוץ בגלל.

אבל בעז הצדיק לא נפל ברוחו, הוא לא רצה ללכת לישן עם מצב רוח כל כך מזדקך ונכאוב, ולכן הוא עשה כל מאמץ כדי להשאיר במצב רוח טוב, ועל כך מספר לנו המדרש על ארבעה פעולות שבעז עשה:

- א. ברח על המזון, אדם שמברך מיד הוא מרומם את נפשו.

ייטב לה. בראוני שיהיה לה טוב, שתהיה לה מנוחה אחרי כל מה שעברת, ושתזכי להקים בית בישראל.

הרי בעז שלקטת בשדה שלו, הוא אחד מהקורבים שלנו, אולי תזכי ותנשאי לו. אני יודעת שהלילה בעז יהיה עסוק בזרית השעורים בגרן. הגרן (- ערמת שבליים) היה בקצה השדה, והיו זורים את השעורים ליד הגרן במקום שהרוח נושבת.

הרחבה: כדי להפריד את המין מהשעורים היו זורקים (זורים) אותן באויר על ידי קלשון, הרוח הייתה מעיפה את המין (פי הוא קל) למרחק, והגרעינים (שהם כבדים) היו נוחתים על הקרקע. מלאכת זרית השעורים הייתה נעשית בשעות הערב והלילה מפאת החם שביום, וגם מפני שבשעות אלו יש רוח מתאימה לכה.

נעמי ידעה שלאחר שיסימו לזרות את השעורים, **בעז ישאר לישון ליד הגרן ולא יחזר לביתו**, כדי לשמור על הגרן שלא יגנב, מפני שהדור היה פרוץ בגנבה וגנל.

נעמי גם ידעה שדוקא עכשו, לאחר זרית התבואה, כאשר לבו של בעז שמח וטוב עליו, זהו הזמן המתאים ביותר שרות תבוא אליו. ולכן בקשה ממנה שתעשה ככל שתאמר לה, ותכין את עצמה לקראת הפגישה עם בעז.

וכך אמרה לה: **"ורחצת, וסכת, ושמת שמלתיך עליה, וירדת הגרן"**. רש"י מסביר את הפסוק על פי המדרש: **"ורחצת"** - נעמי בקשה מרות שחוף מהרחיצה הרגילה תעשה רחיצה נוספת גם לנפשה, ותטהר את נפשה מטנוף העבודה זרה שהיא הייתה שקועה בה לפני גרותה.

"וסכת" - תקבלי על עצמך להזהר מאד בקיום המצוות.

"ושמת שמלתיך עליה" - אלו בגדי השבת.

"וירדת הגרן" - הכתיב בפסוק הוא: **"וירדתי"**, והקרי הוא: **"וירדת"**, אמרה נעמי לרות, את תרדי אל הגרן וזכותי תרד עמך לסייע לה שתצליחי במעשיך.

בנוסף אמרה לה נעמי: **"אל תודעי לאיש עד כלתו לאכל ולשתות"**, אסור שבעז יראה אותה רק אחרי שבעז יאכל וישתה וילך לישון, את תלכי למקום שהוא ישן ותשכבי על הארץ סמוך לרגליו, וכשהוא יבחין בה, ברב חכמתו ידע כיצד לגלגל את הדברים הלאה.

הרחבה: כמה מהמפרשים פרשו את הכתוב: **"וגלית מרגלתי"** שהפנה היא לאחר שבעז ישכב לישן תגשי אליו ותגלית את רגליו על ידי שתחלצי את נעליו. ובעז בחכמתו כבר יבין שאת מענינת להנשא לו.

צניעות, גדלות ומסירות נפש

למרות שהדברים של נעמי היו נראים מוזרים וקשים, בכל זאת אמרה לה רות הצדיקה: **"כל אשר תאמרי אלי אעשה"**. רות עשתה כפי שצוהה אותה נעמי, אבל בצדקותה וצניעותה היא שינתה את סדר הדברים, נעמי אמרה לה קדם לרחץ ולהתקשט ואחר כך לרדת, אבל רות חשבה שאם היא תצא לרחוב מקשטת היא עלולה

בחסות החשכה זרו אותה בעז לצאת לדרך בחזרה אל חמותה, כדי שלא יראו אנשים שהיא היתה לצדו בגרן.

בעז לא רצה לשלח את רות לביתה בידים ריקות, ולכן אמר לה שתחזיק את המטפחת שלה, והוא נתן לתוכה **שש שעורים**. בכך הוא רמז לה שעתיד לצאת ממנה מלך המשיח שמתברך מאת ה' בשש ברכות. (על מלך המשיח נאמר (שעיה יא א-ב): "ונצא חטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה. ונחה עליו רוח ה', רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'").

הרחבה: בגמרא (סנהדרין צג, ופרש התרגום כאן) מובא שבעז רמז לה שעתידים לצאת ממנה ששה בנים שמתברכין בשש ברכות, והם: דוד המלך, דניאל, חנניה, מישאל, עזריה ומלך המשיח. לגבי כמות השעורים שבעז נתן לרות ישנם כמה דעות. בפסוק כתוב: "שש שעורים". רש"י פרש שש שעורים ממש. אבל בתרגום כתב שבעז נתן לה ששה סאים של שעורים, (סאה היא מדה נפח שהיתה נהוגה בזמן חז"ל ובימינו היא כ- 8.3 ליטר). ולמרות שזו כמות עצומה, כ- 50 ליטר, נתן לה פח מאת ה' לשאת את הכמות הזאת. ובמפרשים הביאו דעות נוספות.

בעז לא רצה לעזב אותה שתלך לבדה בלילה, ולכן הוא לוו אותה עד העיר בית לחם. כשהגיעה רות לבית, שאלה אותה נעמי: "מי את בתי?" - האם הצליחה המשימה ובעז נשא אותה או לא?

רות ספרה לנעמי את כל מה שקרה בלילה, והראתה לה את שש השעורים שהביא לה בעז כדי שהיא לא תשוב בידים ריקות לבית חמותה.

אמרה נעמי לרות שהיא בטוחה שבעז יזדרז לטפל בשני העננים (נשואי רות וגאלת השדה) כבר היום, ומה שנותר להן זה להמתין לראות כיצד יתקדמו העננים.

פרק ד

ברוך אומר ועושה

מקדם בבקור, עלה בעז וישב עם הסנהדרין בעיר בית-לחם, הוא התכוון לשלח שליח כדי לקרא לטוב (- הגואל) ולהשלים מיד בבקור את העניין.

הרחבה: מובא במדרש (רבה ז, א) אמר רבי ברכיה: בעז עשה את שלו, ורות עשתה את שלה, ונעמי עשתה את שלה. אמר הקב"ה - אף אני אעשה את שלי.

והנה זמן ה' ובדיקת באותו הזמן עבר טוב ליד שער הסנהדרין, למרות שבדרך כלל לא היה דרכו בכך. כשראה אותו בעז, מיד קרא לו: "ויאמר סורה, שבה פה פלני אלמני, ניסר וישיב".

הרחבה: "פלני אלמוני" כלומר מוסר ונעלם, ולא נכתב שמו כיון שהוא לא רצה לגאול. ורש"י מוסיף: "אלמוני" - משום שהיה אלמן מדברי תורה, שהיה לו לדרוש מואבי ולא מואבית, אבל הוא אמר: "פן אשחית את נחלתי".

בעז אסף עשרה אנשים מזקני העיר ובקש מהם שיטבו באותו מקום בבית הסנהדרין.

לפני שנבאר את המשא ומתן שהיה באותו המעמד, נקדים ונזכיר שהתורה אומרת שאם אדם מכר את

ב. אכל מיני מתיקה, שעל ידי כך תתרומם נפשו, וכמו שממשיך המדרש שזה עורר אותו ללמד תורה.

ג. עסק בתורה, שכידוע היא מביאה שמחה לאדם.

ד. היה מבקש אישה, למרות שהוא התאלמן רק שלשה חדשים קודם, (כמו שלמדנו שביום שנעמי הגיעה לבית לחם היתה הלוייה של אשת בעז), והוא כבר היה זקן מפלג, בכל זאת הוא העסיק את הראש שלו רק במחשבות טובות.

וזה היה חסד מאת ה', כי אם הוא היה עם מצב רוח לא טוב, אז כשהוא היה מתעורר בלילה ורואה את רות שוכבת למרגלותיו, הוא היה כועס עליה וכוזב שהספור היה מסתים אחרת...

בעז נחרד

בחצי הלילה קם בעז, היה חושף אף לפתע הוא הבחין באשה שוכבת למרגלותיו. בעז נבהל ונחרד, בתחלה הוא חשב שזה שד ולכן הוא רצה לצעק. הוא שאל את רות: "מי את?".

ענתה לו רות: "אנכי רות אמתך", ואני מבקשת ממך שתשא אותי לאשה - ופרשת כנפך על אמתך (כדרך שפורשים טלית על החתן והכלה בחפה), כי גאל אתה - מצד קרבתך אל בעלי שמת - מחלון וחמותי נעמי, ואנו צריכות שיגאלו את נחלת השדה שלנו, ומי שיקנה את השדה ישא גם אותי כדי להקים שם למת על נחלתו.

בעז הבין שכונתה של רות היא לשם שמים לעשות חסד עם נפש בעלה שמת, ובקלות היא יכלה להשתדף עם בחור צעיר או עשיר אחר, אף היא בחרה לבוא אל בעז לשם שמים אף על פי שבעז היה זקן.

בעז פתח בדברי ברכה ואמר לרות: "ברוכה את לה בתי, היטבת חסדך האחרון (- להקים שם לנפש בעלה המת) מן הראשון" (- שעשית עם חמותך), על ידי שאת מבקשת עכשו להנשא לי כדי להקים שם למחלון.

המשיך בעז ואמר: כעת לא אפרוש טליתי עליך כמו שבקשת, אף אל תדאגי, כאשר אמרת כן אעשה. אבל מכיון שיש גואל קרוב ממני - אחיו של אלימלך ושמו "טוב", ועל פי דין הוא קדם לגאל אותך, ולכן בבקור אודיע לו על ענין הגאולה, ורק אם הוא לא יחפץ לגאלך אגאל אותך אני. ואל תחשבי שאני דוחה אותך כי לא נאה לאדם כמוני לשא אותך לאשה (כי אני גדול הדור ואת גיורת), כי יודעים כל יושבי הסנהדרין "כי אשת חיל את" - כשרה וצדיקה. ועל כן "ליני הלילה" לבדך, כשאת עדין לא נשואה כרצונך, ומחר בבקור אטפל בענין.

אמרה לו רות: אתה דוחה אותי בדברים, בטענה של גואל אחר.

קפץ בעז ונשבע בשם ה' שהוא יקים את דבריו. ואמר לה כעת תשכבי כאן עד הבקר.

הרחבה: באותו דור עדין לא גזרו על אסור יחוד עם פנויה (אשה שאינה נשואה), אלא נדקא עם אשת איש. מאחר יותר גזרו דוד המלך ובית דינו אף על יחוד עם פנויה.

רות נשארה לשכב בלילה לצדו של בעז, ולפנות בקר

להתחתן עם ישראלית, אבל הנקבות מהם התרו להתחתן עם ישראל.

הזקנים והעם היו עדים לקדושין ולנשואין, ולקנן השדות, וברכו את בעז: "יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וכלאה [שהיו בנות של לבן הרשע ובכל זאת היו צדיקות] אשר בנו שתיהם את בית ישראל... ויהי ביתך כבית פרא אשר ילדה תמר ליהודה מן הזרע אשר יתן ה' לך מן הנערה הזאת." [שגם שם המעשה היה נראה לא ראוי, אך משם יצא המשיח, וגם כאן הילד יקרא על שם בעז כמו שפרא נקרא בנו של יהודה].

אמא של מלכות

בעז נשא את רות, ובדרך נס נתן ה' לרות בן. אבל למרבה הצער בבקר היום שלמחרת נפטר בעז וכלם השכימו להלוותו.

כיון שבעז נפטר מיד לאחר נשואיו עם רות, חששו הזקנים והעם שמא הם טעו בהלכה ובעז נענש על שנשא אשה מואבית. אך האמת היא שהקב"ה האריך את ימיו של בעז רק כדי שישא את רות שממנה יצא מלך המשיח.

הרחבה: מאז ועד ליום שפרת דוד המלך את ראשו של גלית (שבא מערפה), עדין הלכה זו היתה רופפת בידם.

כשנולד בן לרות, ברכו הנשים את נעמי על שנתן לה ה' גואל, ובעז נשא את רות ועל ידי כך נשאר לה שם בארץ. הם ברכו את הבן שיהיה צדיק ויצא לו שם טוב בישראל. ועוד אמרו לה הנשים: "והיה לך למשיב נפש ולכלכל את שיבתך" -

הוא יביא לך שמחה וידאג לך בימי זקונתך, וכל זאת מפני שהוא נולד מרות פלתיך שאוהבת אותך וטובה לך יותר משבעה בנים.

נעמי גדלה את הילד שנולד מרות, עד שהשכנות היו אומרות שנולד לנעמי בן, וקראו את שמו: "עובד" - שיהיה עובד ה'.

עובד הוליד את ישי שהיה צדיק גמור (והיה אחד מארבעה שמתו רק בגלל שנגזר מיתה בעולם אחרי שחטא האדם הראשון, אבל מעצמו לא היה לו שום חטא). וישי הוליד את דוד המלך שממנו התחילה שושלת מלכות בית דוד, וממנו יבוא במהרה בקימו מלך המשיח. אמן.

המגלה מסתימת ביחוסו של דוד המלך עד לפרא בן יהודה; "פרא הוליד את חצרון, וחצרון הוליד את רם, ורם הוליד את עמינדב, ועמינדב הוליד את נחשון, ונחשון הוליד את שלמה. ושלמון הוליד את בעז, ובעז הוליד את עובד. ועובד הוליד את ישי, וישי הוליד את דוד".

זכנו ה' יתברך ללמד מדרכיהם הנפלאות של רות ובעז, ולהתנהג בקדשה ובצניעות, ולהרבות חסד ואהבת חנם בעולם.

תג שמה!

השדה שלו מחמת עני, מצוה על קרוב משפחתו לגאל את השדה ולהחזירה לבעליה.

גאולה כפולה

בעז פנה לגואל ואמר לו: נעמי מכרה את חלקת השדה של אלימלך, וכיון שרצוני היה שלא תעקר נחלת אלימלך ממשפחתנו, חשבתי להציע לך שאתה תגאל אותה לעיני הסנהדרין והזקנים שיושבים כאן, כי אתה קרוב יותר ממני, ואם אתה לא מענין לגאול תודיע לי כדי שאני אגאל.

ענה טוב לבעז: "אנכי אגאל".

המשיך בעז ואמר לטוב: את חלק השדה של אלימלך שקבלה נעמי בכתבה תוכל לגאל בכסף, אך את החלק השני שקבלה רות בירשה מבעלה תצטרך לגאל בתנאי שתשא אותה, כך הם התנו, שמי שיגאל את השדה ישא גם את רות, כדי להקים שם לבעלה מחלון שמת.

כששמע זאת טוב הוא חשש שאולי לרות אסור לבוא בקהל (להתחתן עם ישראל) כי היא מואבית, ואם הוא ישא אותה הוא יערב בזרעו זרע פסול. לכן הוא החליט לותר על הענין והעביר את זכות הגאולה לבעז.

כדי לתת תקוף להעברת הזכות, שלף בעז את נעלו ונתנה לטוב. [ויש דעה אחרת בחז"ל שטוב נתן את נעלו לבעז]. מעשה זה העיד שהמכירה תקפה וקימת.

הרחבה: בזמנם היה נהוג שכאשר אדם רוצה למכור לחברו חפץ מסוים או לעשות עמו עסק חליפין, המוכר [או הקונה] חולץ את נעלו ונותן אותה לקונה. אמנם זה מעשה סמלי אך הוא יוצר את הקנן. שהרי במקרים רבים, כמו במקירת שדה, בית או תבואה, לא נתן להעביר את הסחורה עצמה מיד ליד, ולכן העברת הנעל מיד ליד היא המסמלת ויוצרת את קנן המקירה. בימינו עושים את הקנן על ידי סודר (נגד), והוא נקרא 'קנן סודר'.

התרגום כתב שהקנן לא היה עם הנעל ממש אלא עם נרתיק ד' ימין (כפפה של ימין), וכמו שנעל מכסה על הרגל כך הכפפה מכסה על הדי.

בעז נושא את רות

בעז פנה לזקנים ולכל העם שהיו שם ואמר להם: "עדים אתם היום, כי קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון ומחלון מיד נעמי". גם את רות אשת מחלון קנה בעז באותו מעמד, כדי "להקים שם המת על נחלתו". על ידי שרואים את רות שהיתה אשת מחלון נכנסת ויוצאת בנחלה, שמו של המת נזכר על הנחלה.

מיד הביאו את רות, ובעז קדש אותה וברך ברכת חתנים. כיון שרות היתה מואבית, רצה בעז שהדבר יעשה בפרסום גדול ובנוכחות הסנהדרין, כדי שלא יהיה פקפוק על ההלכה שנפסקה: **עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית** - שרק הזכרים מעמון ומואב נאסרו